

PUNTES LEVALLOIS DE LA VALL DEL RIUDEBITLLES I ALTRES PUNTES DE SAGETA- EL MÈTODE LEVALLOIS AL RIUDEBITLLES

A la vall mitjana del Riudebitlles tenim una mostra important de puntes de fletxa de sílex de la Prehistòria, des del Plistocè Mitjà al Plistocè Superior, del Paleolític Inferior final al Paleolític Mitjà. La anomenada Punta Levallois la podem trobar des dels començaments de la aplicació de aquesta tècnica, ISO 9.8 (350.000 anys B.P.), que es va fent més evident a finals del Plistocè Mitjà, ISO 6.5. Cal dir, que al Riudebitlles es localitzen en context i cultures diferents dins de la última fase. Els assentaments estudiats de la Noguera i el de Font de Cargol son exemples clars de la utilització d'aquesta tècnica en milers d'anys de interval. Altres troballes que s'han pogut analitzar son un conjunt proper al Corral del Martí i també troballes isolades de la Masia que demostren una activitat de cacera important durant la Prehistòria en aquestes terres. No és molt habitual de localitzar tant de material específic per a la cacera en un espai tan petit.

Durant el Plistocè Mitjà hi ha una subdivisió de tècniques de talla. A l'entorn de 380/280.000 anys abans del present tenim al continent Europeu conjunts de artesans com els del Clactonià, el Tayacià i l'Axelià. Amb tipus de talla i algunes eines de les que puntualment en tenim aportacions al Riudebitlles. Tot fa pensar però, que és amb la expansió del Axelià final, ISO 6, quan les ramificacions ens porten a una configuració de la talla Levallois més clara.

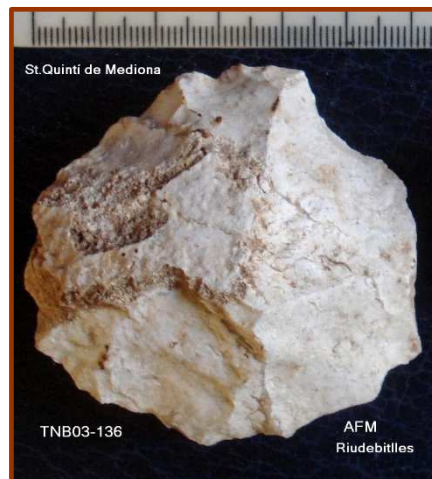
La base del mètode Levallois és la fabricació, partint de nòduls naturals de pedra, de un Nucli amb la preparació dels plans de percussió laterals i la exfoliació de extraccions recurrents paral·leles o radials. Aquesta tècnica es van perfeccionant i fent més complexa amb el pas del temps. Des de els primers anomenats proto.levallois (1) i els Nuclis anomenats Victoria West, que eren versions simples, en el que la preparació de la plataforma de percussió tan sols proporcionava 1 o 2 esclats es passa als recurrents totals amb una o 2 cares de percussió que conformen els Discoidals(2) i els més evolucionats (3). La base del mètode és la simplificació de la fabricació de ascles i puntes configurades mentalment per l'artesà.

Al Riudebitlles s'han localitzat tan els de tipus proto.levallois més antics com versions més modernes. La troballa de uns tipus o altres no esdevé per ella mateixa un signe de més o menys antiguitat, i en els assentaments de superfície cal fer una anàlisi general dels materials en els que el que la fragmentació/fabricació sols es una dada més.

1

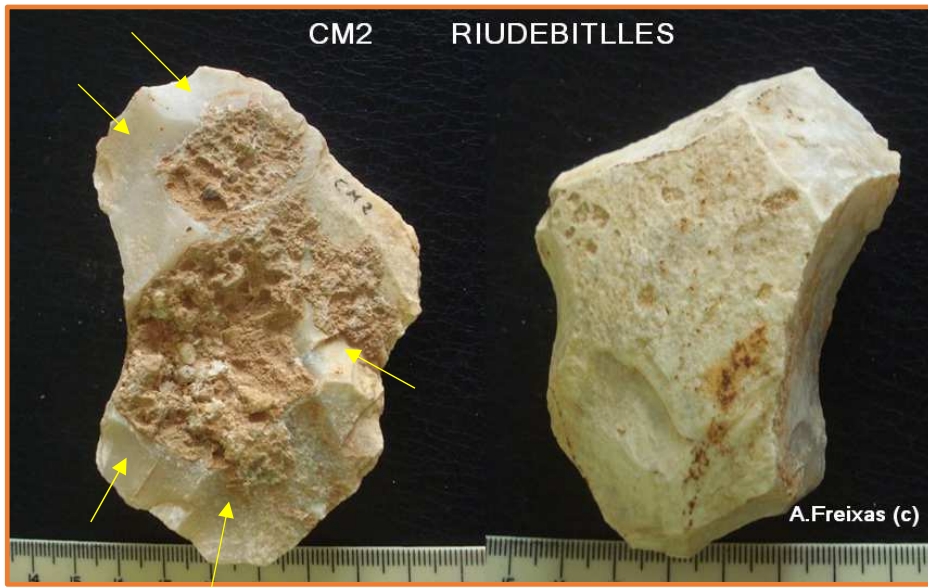
Noguera de Baix Nucli proto-Levallois amb un pla de percussió i un sol esclatament. Del Paleolític Inferior del ventall al·luvial de la Noguera 150.000 anys B.P.

2

Nucli discoidal. Dels vessants del sol superior de Noguera de Dalt. Paleolític Inferior de Gramar a la riba esquerra del Riudebitlles.

Els primers Nuclis disc ja es poden trobar amb conjunts de eines del Plistocè Mitjà.

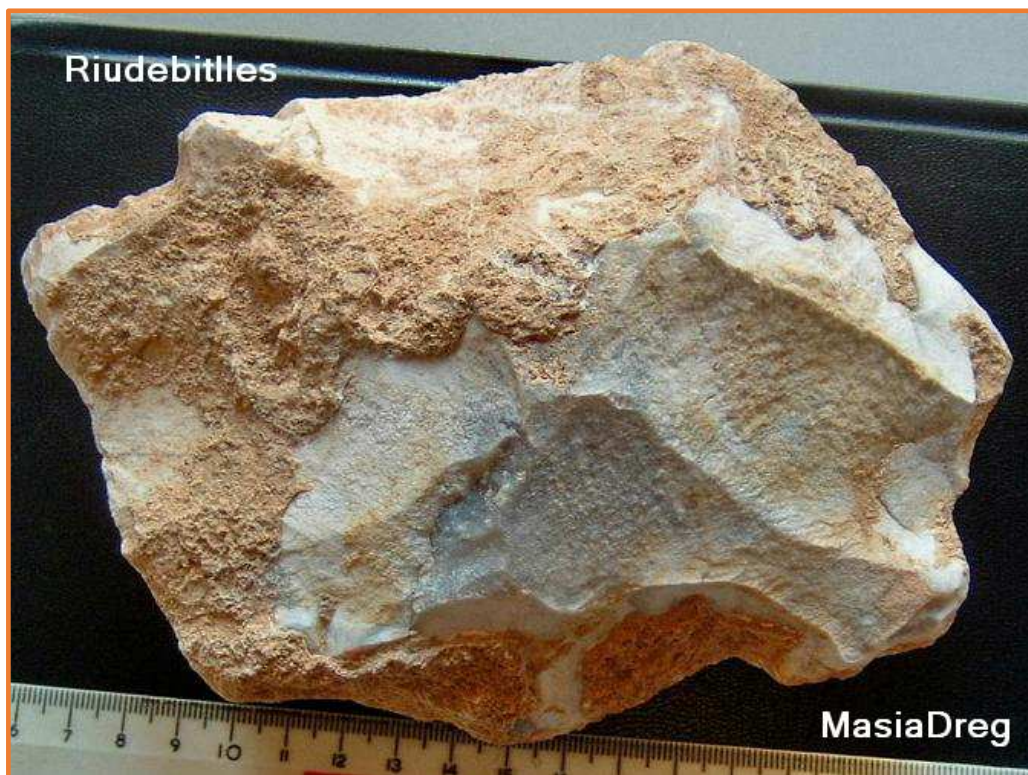
Mètode Levallois amb extraccions creuades damunt d'ascla procedent del glacis quaternari del Corral del Martí.

Conserva concrecions del sediment del substrat i rastres de la rella a la cara B.

(3) (Dipòsit al Vinseum de Vilafranca del Penedès)

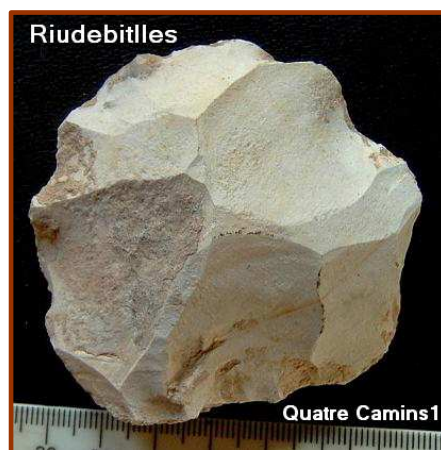
Nucli Levallois amb extraccions recurrents de tendència circular per a la extracció d'ascles.

Nucli Levallois per a la extracció de grans ascles i làmines, del sector de la Masia de Riudebitlles. Del glacis de la riba esquerra de la vall.

Noguera de Baix

Quatre Camins.

Nuclis Levallois per a la extracció de ascles i puntes amb les arestes guia ben definides. A Noguera de Baix amb una indústria semblant a la del ventall al.luvial, a Quatre Camins associada al Axelià final.

Les puntes Levallois del Riudebitlles resten treballades sobre sílex, matèria primera dominant a la vall , i aquesta és una característica general, ja que altres roques no permeten les particularitats per reproduir amb èxit el ventall de gestualitat de la talla Levallois.

A França, el jaciment en cova de Orgnac 3 (Ardèche) ,ens ensenya el fil conductor del mètode Levallois. Els signants del estudi . (A) del jaciment ens diuen, que els primers indicis del que serà el mètode Levallois els trobem a les tecno cultures del Axelià Superior i son qualificats com a proto-levallois. Això és en períodes del Mindel- Riss, al estadi ISSO 9, uns 380.000 anys abans del present com a Orgnac en forma de Nuclis preparats, i que al mateix jaciment , ja en dates dels 350.000 anys B.P. es transforma amb una plena integració al Levallois de Nuclis recurrents i discoidals per a la extracció de ascles i puntes preparades i que com a nova tècnica sobreviurà fins el Paleolític Mitjà final.

En termes de progrés mental, el mètode Levallois es conceptua com un gran avenç per el fet de programar anticipadament el treball i l'objectiu final del mateix. Es una fita important, als territoris de Euràsia de la ma del Homo Heidelbergensis i perfeccionat per els Neandertals.

El Prehistoriador Andrzej Wiśniewsk (2)diu_: *“Considerant la cronologia de l'aparició de la tecnologia Levallois, es poden distingir dos períodes. El primer període es caracteritza per l'aparició incidental de signes de l'ús a petita escala de mètodes predeterminats en llocs separats (a MIS9). El segon període, que comença ja en MIS8 o MIS7 i 6, es caracteritza per la ràpida difusió de la tecnologia en qüestió en diverses formes. Les traces provinents de l'Europa central només es coneixen des del segon període. L'aparició posterior de la tecnologia Levallois a l'Europa central probablement es deu al fet que aquesta zona no va ser visitada tan sovint com altres territoris per la seva proximitat al glacial.*

(A) L'industrie lithique du site pléistocène moyen d'Orgnac 3 Marie-Hélène Moncel Jean Combier Gallia Préhistoire Année 1992 **34** pp. 1-55

(B) Quaternary International i Volumes 326–327, 1 April 2014, Pages 364-380)

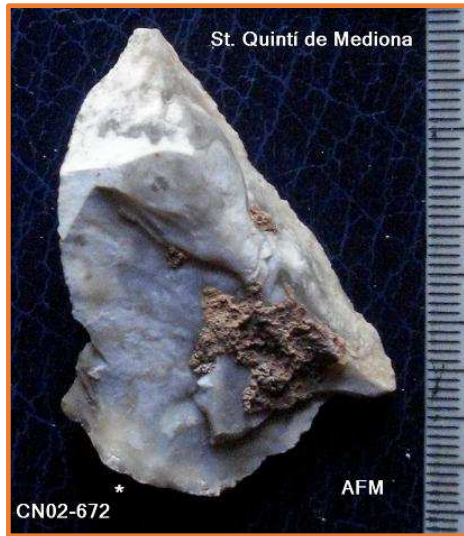
Punta Levallois de la Noguera, amb taló diedre i retocs a la part distal. De mida força gran seria una punta de llança per a la cacera de grans mamífers. (Cronologia relativa de 150.000 anys B.P).

(Antoni Freixas : En dipòsit Gener 2.016 al Museu de Vilafranca del Penedès VINSEUM. NB 1.958. PUNTA de 10 x 7 x 3'5 cm de sílex blanc (Sp di med dist + Sp (D).)

CN-09-Nº 776. Dipòsit al Vinseum de Vilafranca del Penedès

Punta Levallois amb escotadures a les dues cares per aprimar la base i poder ser manegades a la tija de la llança o fletxa?. Del assentament de la Noguera de Sant Quintí de Mediona. Pertany a una cultura tecnològica del Evenossià amb elements de talla tipus Clacton i Levallois. La datació relativa del substrat del ventall al·luvial, es de uns 150.000 anys B.P.

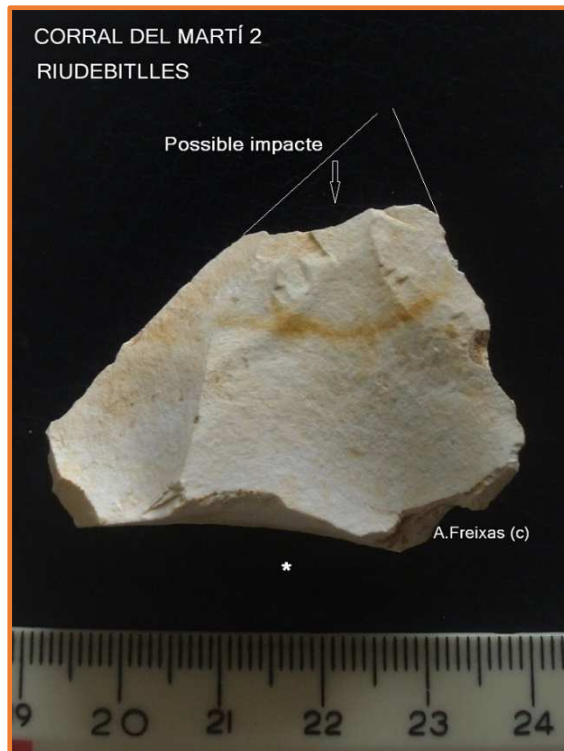

(Dipòsit al Vinseum-CN02-672)

Puntes pseudo-levallois de la Noguera

S'anomenen puntes pseudo-levallois les que no reuneixen els requisits de regularitat per tenir la punta força desviada del eix de talla en respecte al pla de percussió.

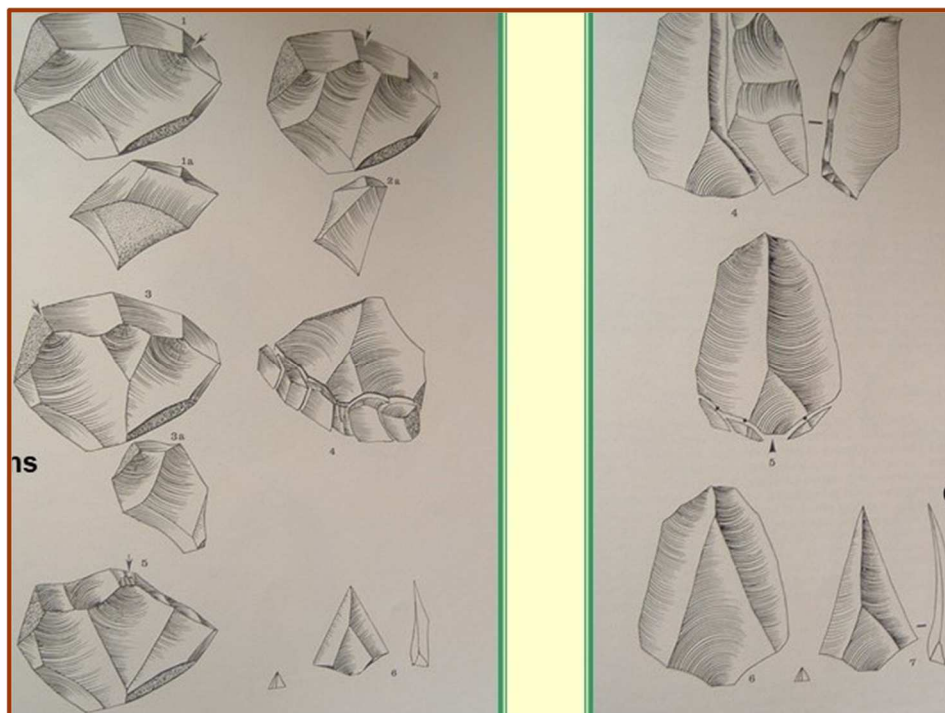

Punta pseudo-levalliois del Corral del Martí de Riudebitlles amb possible senyal d'impacte distal .. producte de la cacera?. Amb indústria del Axelià final.

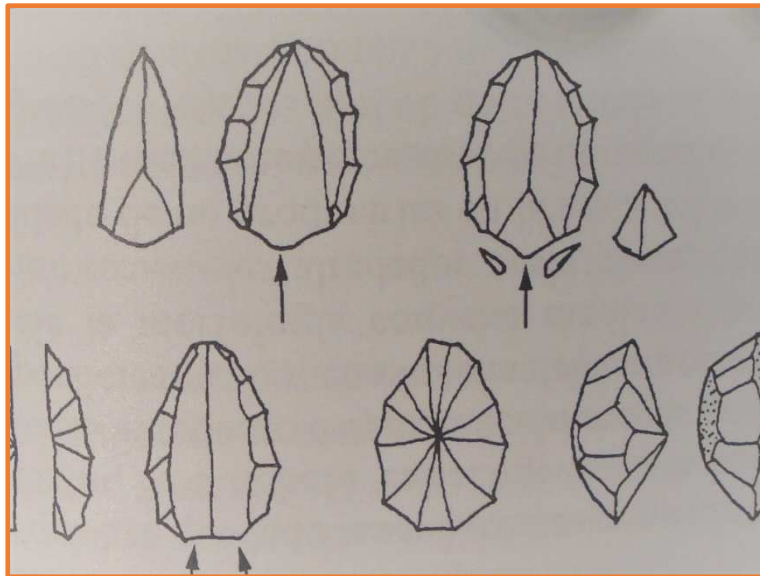
Un cas força singular en datacions tant antigues però força corrents amb troballes a partir del Paleolític Superior.

Punta Levallois amb encaix a la cara A i aleta a la part dreta per ajudar a manegar la peça a la tija de la llança .Amb un gruix de 14mm necessitava de una fusta relativament llarga i pesant per la pròpia aerodinàmica de llançament. Del substrat del assentament de Corral del Martí 2 de Sant Pere de Riudebitlles. amb un ventall de eines del Paleolític Inferior final de caire Axeliá , 180.000 anys B.P.

La talla Levallois segons el prehistoriador francès J. TIXIER ©

Esquema de la elaboració de talla per a la extracció de puntes. ©De Leroi Gourhan

Punta Levallois allargada del paleocanal del Carrer de Piera de Riudebitlles. Ben estilitzada i amb rebaixos a les dues cares per a fixar a una tija de fusta relativament lleugera . La seva intencionalitat esta fora de dubtes.

De les troballes del assentament que anomenem CM3, del Corral del Martí trobades en superfície i aflorades del substrat, i tenim una bona representació de la talla Levallois i en concret de Puntetes Levallois.

Punta Levallois del substrat , Paleolític Inferior, pla de percussió rebaixat i punta ben definida.

©Freixas

Punta Levallois recollida en superfície al Corral del Martí 3, amb encaix a la cara A i una punta ben definida. La pàtina és lleugera.

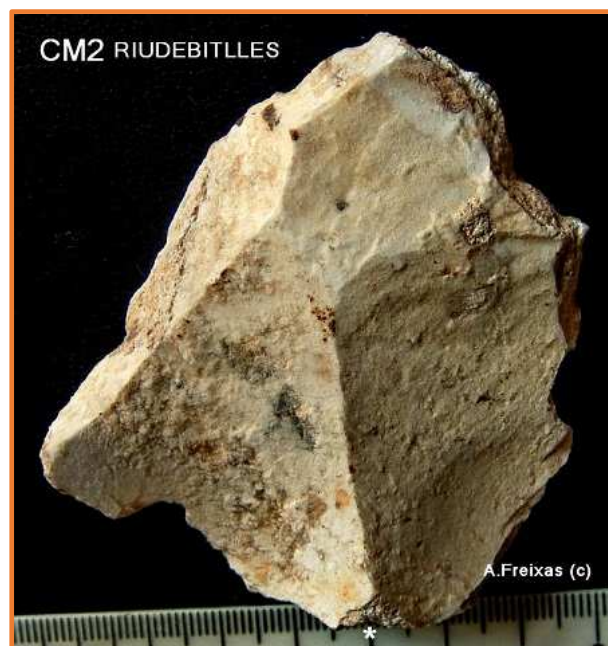
Punta Levallois amb encaix i aleta/peduncle al lateral dret. Les concrecions ocre la situen al sediment del sustrat Paleolític.

Punta Levallois del Corral del Martí .Riudebitlles

Puntes Levallois del sector de la Masia a Riudebitlles, a l'esquerra prima i àgil per formar part de una llança amb tija no molt pesant. Amb concrecions del substrat i recollida amb un conjunt força homogeni, Paleolític. A la dreta, de mida més petita però amb una geometria perfecte i tallada sobre sílex de gra gros amb pàtina, amb retocs i restes de concrecions calcàries.

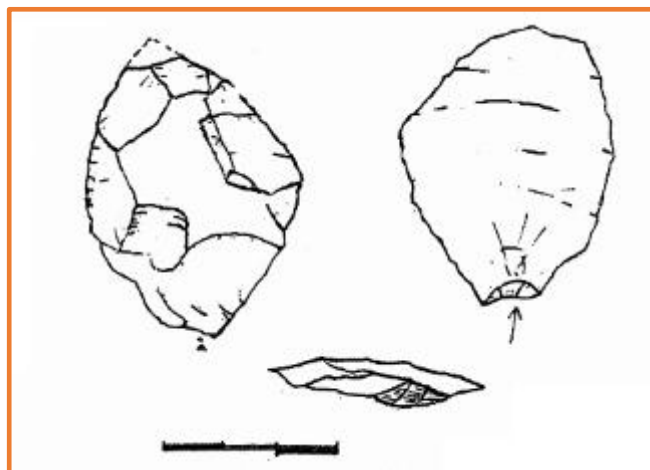
Punta Levallois amb el pla de percussió dièdre i les arestes guia ben marcades del camí del Corral del Martí. Parcialment trencada i amb signes de deshidratació.

FONT DE CARGOL.

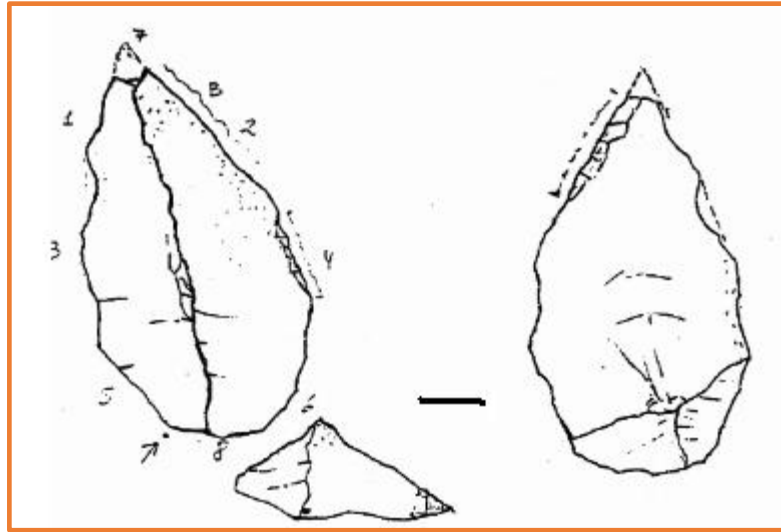
Del assentament de la riba dreta del Riudebitlles ,Font de Cargol, publicat (I.E.P.1996) a la Miscel·lània Penedesenca son les puntes que es mostren a continuació.

Punta Levallois de sílex amb aprimament del pla de percussió per facilitar el manegament a la tija de la llança. Amb un gruix de 7 mm i poc pes necessitava de un cos de fusta mes aviat prim per tenir equilibri i aerodinàmica suficient. No es contempla la utilització del arc per la seva antiguitat. De l'assentament de Font de Cargol 2, amb una cronologia del Würm antic de uns 80.000 anys B.P.

PUNTA LEVALLOIS. Rebaixada i de poc gruix per a manegar a la tija

Punta Levallois amb el taló diedre, passant a Punta Mosteriana de la Font de Cargol.

Punta de fletxa de CM2, localitzada en superfície, de mida petita, podria tenir una cronologia post-holocè, possiblement del Neolític.

Punta bifacial amb peduncle i rebaixos per a manegar. Amb concrecions del substrat i estigmes de rella, El fet de pertànyer a un conjunt ,dubtós, Paleolític?. (enllaçaria amb referències llunyanes de centre Europa?)

Possible senyal d'impacte a la part distal de la cara B.

Els materials de la vall del Riudebitlles pertanyen a un conjunt d'assentaments del Paleolític, de comunitats humanes instal·lades a les ribes del riu, possiblement a intervals, durant una fase llarga des de finals del Plistocè Mitjà fins a la glaciació del Würm. Sabem dels materials de la Noguera amb cronologia relativa de 150.000 anys abans del Present i tenim constància de la colonització en una fase encara més antiga, del Mindel/Riss de 350.000 anys B.P . A la Font de Cargol la seva estada es del voltant de 80.000 anys B.P. i al jaciment de Mediona 1 prop de les Deus una datació de 40,000 anys abans del present (U.A.B.). Del jaciment de La Noguera i de Font de Cargol tenim talla Levallois i Puntetes Levallois i del glacis de Masia i Corral del Martí materials que apareixen de manera esporàdica .En conjunt els materials més importants en nombre que ens han llegat pertanyen a la colonització del Homo Heidelbergensis i els Neandertals. Posteriorment els rastres ja son de èpoques més recents del Neolític amb la mostra de petits grups al voltant del riu.

Tots els materials dels assentaments esmentats aquí es poden consultar per els investigadors a la reserva del Vinseum de Vilafranca del Penedès.

Referències :

Andrzej Wiśniewski, April 2014 Quaternary International “The beginnings and diversity of Levallois methods in the early Middle Palaeolithic of Central Europe”, Volumes 326–327, 1 Pages 364–380)

Boëda, E. (1994). “Le concept Levallois: Variabilité des méthodes”. Centre National de la Recherche Scientifique Editions, Paris.

Bordes, F. (1961). Typologie du Paléolithique Ancien et Moyen, Publication de l’Institut de Préhistoire de l’Université de Bordeaux Mémoire 1, Bordeaux

CARBONELL, Eudald; Canal, Josep . 1989 “Catalunya Paleolítica”. Girona: Patronat Francesc Eiximenis .

Freixas A. 1,996 - "L'ASSENTAMENT PALEOLÍTIC DE LA FONT DE CARGOL" -MISCEL·LÀNIA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS PENEDESENC Miscel·lània Institut d'Estudis Penedesencs

Freixas.A i Mir A. 1987"El jaciment Paleolític de La Noguera a St. Quintí de Mediona" a Cypsela nº6 .,Girona

Marie-Hélène Moncel Jean Combié Année 1992 “L’industrie lithique du site pléistocène moyen d’Orgnac 3” Gallia Préhistoire 34 pp. 1-55

MH Moncel, N Ashton, M Arzarello, F Fontana....., 2020 “Early Levallois core technology between marine isotope stage 12 and 9 in Western Europe” - Journal of Human Evolution.

Gallart i Gallego. Francesc 1.980" Estudi Geològic ,sector Anoia-Riudebitlles " ,.. Tesis Doctoral UB.

Merino JM "Tipología lítica " 1.994.-. Editorial Munibe

Lumley . H de 1.969 " Le Paléolithique ancien et moyen du midi méditerranéen dans son cadre géologique",Gallia Préhistoire V supl .T1 T2 ,ed C.N.R.S. 1.9

Tryon,CA S McBrearty, PJ Texier –2005 “Levallois lithic technology from the Kapthurin formation, Kenya: Acheulian origin and Middle Stone Age diversity” African Archaeological Review, – Springer

J SHEA, A MARKS, JM GENESTE: , 1998 “Pointes ou outils triangulaires? Données fonctionnelles dans le Moustérien levantin [with Commentary”]H Plisson, S Beyries, - Paléorient– JSTOR

JL Loch, P Antoine, D Hérisson, G Gadebois.” - 2010 Une occupation de la phase ancienne du Paléolithique moyen à Therdonne (Oise). Chronostratigraphie, production de pointes Levallois et réduction des nucléus - hal.archives-ouvertes.fr.

—————>
A INTERNET : Prehistòria del Riudebitlles <http://www.tonisilex.cat/FitxesR/DF.html>

—————>
Els materials a : (VINSEUM : Dipòsit oficial de materials arqueològics. (VINSEUM Museu de les Cultures del Vi de Catalunya. Plaça de Jaume I, 1, 08720 Vilafranca del Penedès.)

Antoni Freixas Massana .Setembre/Octubre del 2,020 . Any del Coronavirus

Antoni Freixas Massana. Agost-Setembre del 2.020.Any del Coronavirus.